

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΝΔΡΟΥ

Ἡ ἀναζήτησις καὶ περισυναγωγή τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Βυζαντινῆς ἐν γένει περιόδου, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ὀλίγον ἡμῶν ἀφεστώσης, ἀποβαίνει εἰς τε τὸν ἱστοριοδίφην καὶ φιλόσοφον ἔργον τὰ μάλιστα χρήσιμον καὶ σπουδαῖον, φέρον εἰς φῶς πλεῖσθ' ὅσα ἄγνωστα ἄλλως γεγονότα καὶ διευκρινίζον ἄπειρα ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τε τὴν σκοτεινὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν καθὼς καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν ἀμέσως μεθ' ἡμῶν συνδεομένων μακαρίων ἡμῶν προγόνων, τόσον ὀλίγον, ὥς μὴ ὠφελε, γνωστῶν εἰς ἡμᾶς.

Ὡς ἀπλῇ συμβολῇ εἰς μέλλουσαν τοιαύτην συστηματικὴν ἐργασίαν, ἥτις δὲν εἶνε τόσον εὐχερὴς ὅσον ἴσως ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, ἃς θεωρηθῇ καὶ ἡ μετὰ χεῖρας συναγωγή τῶν μεσαιωνικῶν καὶ μεταγενεστέρων ἐπιγραφῶν τῆς νήσου Ἀνδρου, ἐλάχιστα πρὸ τῶν σχετικῶν δημοσιευμάτων τοῦ γράφοντος γνωρίμων καὶ ἀνεξερευνήτων κατὰ τὸ πλεῖστον.

Αἱ δημοσιευόμεναι δὲ κατωτέρω ἐπιγραφαὶ ἀποτελοῦσι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, τὸ σύνολον τῶν ἐν Ἀνδρῷ σωζομένων τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπιγραφικῶν μνημείων.¹ Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἀνδρου, ἰδίως τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀλλαχοῦ ἀπαντώσας τοιαύτας, εἶνε σχετικῶς μέγας.

Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν ἐκδιδομένων ἐπιγραφῶν ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τοῦτο, ὅτι ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἶνε ἐπιτύμβιοι, αἱ πλεῖσται δὲ κτιτορικαί, ἀναφέρουσαι πότε καὶ παρὰ τίνος ἐκτίσθη ὁ ναὸς ἢ ἡ μονὴ ἢ ἡ γέφυρα ἢ ἡ κρήνη κ.τ.λ., λίαν δ' εὐἀριθμοὶ εἶνε καὶ αἱ γραπτὰ ἐπὶ νωποῦ κονιάματος, τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν περιεχομένου.

1.

Ἐν τῷ ἐν Μεσαρίᾳ βυζαντινῷ ναῷ τοῦ Ταξιάρχου καὶ ἐπὶ τοῦ κιονοκράνου τοῦ ἐτέρου τῶν ἐν τῷ μεσονάφῳ δκταγώνων μαρμαρίνων κίωνων, κυκλικῶς περιθέουσα τὸ κιονόκρανον, φέρεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

¹ Αἱ προχριστιανικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἡμῶν τῆς νήσου Ἀνδρου, τ. Α'. σ. 468—549.

† Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΗΓΑΘΟΣ ΟΤΟΥ
 ΜΕΓΑΛΥΤΑΞΙΑΡΧΟΥ ΜΥΧΑΗΛ ΑΝΗΚΟΔΟΜΗΤΗ ΠΙΒ
 ΑΣΙΛΕΩΣ ΚΥΡΟΥ ΜΑΝΗΛ ΤΟΥ ΚΟΜΗΝΟΥ ΠΑΤ
 ΡΙΑΡΧΟΥ ΚΥΡΟΥ ΛΟΥΚΑ ΚΗΤΟΡΩΝ ΔΕ
 ΣΥΝΕΥΗΘΗ ΚΑΙ ΚΑΙ ΣΤΑΙΝΤΟΙΟΥ
 ΚΕΗΡΗΣ ΧΚΛΗΣΙΣ ΕΠΗΝΕΠΟΙΗΘΑ
 Σ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΩ ΚΕ ΤΩ ΠΡΑΣΗΝΗΣ
 ΜΗΝ ΜΑΥΡ. ΝΩΤΕΤ
 ρχζϛ+

† Ὁ πάνσεπτος ἡγὰς οὗτος ὁ τοῦ
 μεγάλου Ταξιάρχου Μυχαὴλ ἀνηκοδομήθη ἐπὶ β
 ασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, πα
 ριάρχου κυροῦ Λουκά, ¹ κτητόρων δὲ
 συνεύνων Κωνσταντοίνου
 καὶ Ἡρίνης, οὗ κλήσις ἐστὴν ἐπόνημω
 ς Μοναστηριώτου καὶ τῆς Πρασῆνης.
 Μηνὴ μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ἕκτης ἔτει
 ςχξστ². †

2.

Ἐπὶ τῆς κάτω ὀψεως τοῦ ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπεζίης τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας
 σταυροῦ εἶνε γεγραμμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

Δανιὴλ τοῦ Σγουρισμένου καὶ Κοσμά τοῦ Πικροῦ
 καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὐχεσθε διὰ τὸν κτίτορα
 ὁ θεὸς σώσι αὐτόν. Μινὶ Μαρτίῳ
 ἔτος ςχξστ³. βασιλέβοντος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

¹ Ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς ἐβασίλευσε κατὰ τὰ ἔτη 1143—1180, ὁ δὲ πατριάρχης Λου-
 κᾶς ὁ ἐπωνυμούμενος Χρυσοβέργης ἀνῆλθε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῷ 1156, πατριαρ-
 χεύσας μέχρι τοῦ 1169. Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Χριστιανικὴ Ἄνδρος, (Andros Sacra) ἐν
 τῷ Δελτίῳ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, περίοδος Β', τ. Α' σ. 8· 10
 (καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει).

² Ἦτοι 1158.

³ Τουτέστι 1158.

3.

Ἐν τῷ δεξιῷ στόλῳ τοῦ ἰδίου ναοῦ σώζεται ἐγγεγλυμμένη ἐπὶ μιᾷ τῶν πρὸς τὰ ἔσω πλευρῶν αὐτοῦ ἐπιγραφὴ μακρά, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον παράτριβος καὶ ἐξίτηλος διὰ τε τὴν κακὴν τοῦ μαρμάρου σύστασιν καὶ τὴν τῶν καιρῶν ἐπήρειαν. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ ἡ γλυφὴ τῶν γραμμάτων ἐγένετο κατ' ἐπιπολὴν. Μόλις δ' ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἐν ἀρχῇ τῆς ὁποίας εἰκονίζεται σταυρός, ἀναγινώσκονται τάδε:

† Τὸν σὸν
οἰκέτην
Μιχαήλ. ἀρο
τος πα
κς
ττιω
.π
ουτ
ευη
ςς

4.

Ἐν Παλαιοπόλει, ἐπὶ ἐπιστυλίου ἐκ μαρμάρου φαιοῦ διὰ μεγάλων λατινικῶν γραμμάτων τοῦ IB' αἰῶνος γέγραπται ὁ τρισάγιος ὕμνος:

*Sanctus Deus, Sanctus Fortis,
Sanctus immortalis.*¹

5.

Ἀνωθεν τῆς πρὸς ἀριστερὰ θύρας τῆς προσόψεως τοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἄνδρου ναοῦ τῆς Παναγίας Θεοσκεπαστης ἀνάκειται ἐνφοδομημένη μακρὰ ἐπὶ μαρμάρου ἐπιγραφὴ, ἐγγεγλυμμένη κατὰ τὸ βυζαντιακὸν ἰδιότυπον, δυσζύμβλητος δὲ τὸ πλεῖστον, ἅτε φέρουσα ἐπ' αὐτῆς παχὺ ἐπίχρισμα ἀσβέστου κατὰ τὸ ἐν τῇ νήσῳ κάκιστον ἔθος.

Ἡ ἐπιγραφὴ, ὅσον τοῦλάχιστον μέρος αὐτῆς ἠδυνήθημεν ἀσφαλῶς νᾶνιχνεύσωμεν, ἔχει ὥδε, κατὰ κοινὴν παραγραφὴν:

. . . . ἀπάντων θεῶν δρθώσας δόμον
. †

6.

Ὀλίγον κατωτέρω τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἥτις ἀνήκει προδήλως εἰς πολὺν

¹ Πβ. Α. Μουστοξύδην ἐν ᾿Ιονίῳ ᾿Ανθολογίᾳ, τ. Β', Ἀπρίλιος 1834. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορία τῆς νήσου Ἄνδρου, τ. Α' σ. 562.

ἀρχαιότερον ναόν, πάντως βυζαντιακῶν χρόνων κτίσμα, ἀνάκειται ἐγγεγλυμμένη ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

† ὁ παρὼν ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου
ὁδηγιᾶς ἐνεουργήθη παρὰ τοῦ εὐτελοῦς ἱερέως
β . τ κου ἔτους ζξγ.' = 1555.

7.

Εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐκκλησίαν τῆς Θεοσκεπάστης καὶ ἐν τῇ Β.Δ. πλευρᾷ αὐτῆς, εἰς ἱκανὸν ὕψος, εὗρηται ἐντετοιχισμένον παλαιὸν ἀνάγλυφον εἰκονίζον ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ ἄγγελον βαίνοντα ἐπὶ νεφῶν, κρατοῦντα δ' ἐν τῇ ἀριστερᾷ εἰλητάριον ἀποτεθραυσμένον διαγωνίως, ἐπὶ τοῦ σφζομένου μέρους τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκονται τὰ γράμματα:

P Θ Η
K Η
Ω Ν
Ν Α Ω
Κ Α Ι Α Υ Τ Ο Υ

8.

Ἐν τῷ παρὰ τὴν θέσιν Ἀβυσσος ἐγγὺς τῆς πόλεως Ἀνδρου ὑπάρχοντί ποτε καὶ εἰς ἑρείπια νῦν κατακειμένῳ δυτικῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἐσώζετο ἐντετοιχισμένη μέχρι πρό τινων ἑτῶν λατινικὴ ἐπιγραφή κεφαλαιώδεις γράμμασιν ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου κεχαραγμένη.¹ Ἡ ἐπιγραφή αὕτη κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ἔχει ὧδε:

Te[m]plu[m] . hoc . . . dive². Chaterine . habitu[m] . fuit . a . d Nicolao Camilla

1575.

Ἦτοι

Τοῦ ναοῦ τοῦδε τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης
κτίτωρ ὑπῆρξεν ὁ Νικόλαος Καμίλλας.

1575.³

Ἐν Ἀνδριακῷ ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1532, ἀποκειμένῳ παρὰ τῷ γράφοντι, ἀναφέρεται ὁ σὲρ βισκόντε Δεκαμίλλας, ὅστις ἀναμφιβόλως

¹ Μῆκος τοῦ μαρμάρου 0,40, ὕψ. 0,20, πᾶχ. 0,13.

² = *diveae*

³ Ἡ ἐπιγραφή, ἀποκειμένη σήμερον ἐν τῷ Μουσείῳ Ἀνδρου, ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἰ. Κ. Βογιατζίδου ἐν τῷ περιοδ. «Βυζαντίδι», τ. Α' σ. 333, ἀλλὰ παραγνωσθεῖσα, καθ' ἣ ὑπέδειξεν ὁ Σπυρ. Βάσης ἐν «Βυζαντίδι», τ. Β' σ. 267.

ἀνήκει εἰς τὴν ἰδίαν φραγκικὴν οἰκογένειαν, εἰς ἣν καὶ ὁ Νικόλαος Καμίλλας ὁ κατὰ τὸ 1575 κτήτωρ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.¹

9.

Ἐν τῇ ἐν Γαυρείῳ μονῇ τῆς Ἁγίας ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή:

† Συμεὼν ἐπίσκο-
πος Σύρας, Τζίας, Θεο-
μίων. 1594, Ἰνδ. 5.
Μηνὴ Ἰανουαρίῳ 15.²

10.

Ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ τῆς Ἁγίας ἐπὶ ἀργυρῶν ἐξαπτερύγων τῆς μονῆς:

Διονυσίου τοῦ ἐξ Ἀνδρου † ἀφιέρω-
μα π(α)τριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.³

11.

Ἐπὶ ἡκρωτηριασμένης πλακός, μήκους 0,96, πύους 0,20 καὶ πάχους 0,10, ὑπάρχει ἐπιγραφὴ, ἥς τὸ σφζόμενον μέρος ἔχει ὥδε:

Τοῖς μοχθήσουσιν ὅλη διαθήσει
Χριστοῦ Γεώργιε ἐπὶ τὴν ἅνω
Τούτων πρεσβείαν ποίει πρὸς
καὶ ἄ . . .

Ἐντὸς δὲ ἀναγεγλυμμένου θυρεοῦ σταυρὸς ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποίου τὰ γράμματα IC XC (= Ἰησοῦς Χριστὸς) καὶ ἡ χρονολογία 1613. Τοῦ μαρμά-
ρου λείπει ὅλον τὸ δεξιὸν μέρος.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἦτο ἔμμετρος, ἀνήκουσα εἰς τὸν μικρὸν παλαιὸν βυζαντινὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, οὗτινος κατεδαφισθέντος ἀνηγέρθη ὁ σημερινὸς τοιοῦτος. Ἐχρησιμοποιεῖτο δ' εἰς ἐπίστρωσιν τοῦ παρὰ τὸν ναὸν πεζοδρομίου, ὅθεν ἐξαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γράφοντος μετεφέρθη καὶ κατετάχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀνδρου ὑπ' αὐξ. ἀριθ. 237.⁴

¹ Δ. Π. Πασχάλη, Χριστιανικὴ Ἀνδρος (Andros Sacra), σ. 26-7.

² Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Συμεὼν, ἐπίσκοπος Σύρας, Τζίας, Θεομίων, Τήνου, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. Γ', σ. 316-329.

³ Εἶνε τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Διονυσίου Γ' τοῦ Βαρδαλῆ (1662-1665), περὶ οὗ βλ. ἴδιον φρόντισμα τοῦ γράφοντος, καθὼς καὶ ἱστορίαν τῆς νήσου Ἀνδρου, τ. Β' σ. 361, ἐνθα δημοσιεύεται καὶ εἰκὼν τοῦ πατριάρχου τούτου.

⁴ Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Χριστιανικὴ Ἀνδρος (Andros Sacra), σ. 35.

12.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναχράντου ναοῦ τῆς Θεοτόκου σφύζεται ἐνῳκοδομημένη πλὰξ μαρμαρίνη, ἐφ' ἧς ἀνάγλυφος παράστασις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Εἰκονίζονται δ' ἐν τῷ ἀναγλύφῳ ἔνθεν μὲν ἡ Παρθένος γονυπετής, ἐτέρωθεν δ' ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ προσφέρων τὸ κρίνον· ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἐξῆς ἀνορθόγραφος ἐπιγραφή, διὰ πολλῶν βραχυγραφικῶν σημείων κεχαραγμένη κατὰ τὸ παρὰ βυζαντινοῖς ἔθος καὶ ἔχουσα κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὧδε:

*Γαβριήλ. Χέρε κεχαριτομένη ὁ Κύριος
μετὰ σοῦ.*

*Παρθένος. Ἡδοὺ ἰ δούλη Κυρίου γένητό
μι κατὰ τὸ ῥῆμα σου· ἀχβ'.*

Παρὰ τὴν ἀνωτέρω καὶ ἡ ἐξῆς ἔμμετρος:

*Γαβριήλ παμμέγιστε σὺν τῇ μητρὶ τοῦ βασιλέως
πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἐμοῦ Γαβριήλ ἀρχιερέως.*

Κατωτέρω δ' ἀναγινώσκονται τάδε:

Ὡ πανάχραντε μήτηρ τῶν τιμόντων σε εὖχον.

Ἡ χρονολογία δυσδιάγνωστος διὰ τὸ ἐπ' αὐτῆς παχὺ κόνιαμα ἀσβέστου.

13.

Ἀνωθεν τῆς Τραπεζῆς τῆς μονῆς Ἀγίας σφύζεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή κεφαλαιώδεσι γράμμασι γεγραμμένη:

*† Ἔτους ξρα / καὶ ἀπὸ Χριστοῦ καταθάσεως ἀχγ.
εὐχεσθε ἀδελφοὶ τῶν τούτους ἀφυπνόσαντας*

Κατωτέρω δὲ ἐπὶ ἄλλου μαρμάρου:

† Ἡ Ζωοδόχος πηγὴ ἡ ἀενάως βρούουσα

Ἐν τῷ μέσῳ παρίσταται ἀνάγλυφος ἡ εἰκὼν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς λίαν εὐτέχνως εἰργασμένη.

14.

Ἐν παρεκκλησίῳ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐγγὺς τῆς ἐν Κατακοίλῳ μονῆς Ἀγίας Μαρίνης, ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εὕρηται ἐντετοιχισμένον μάρμαρον τεθραυσμένον φέρον τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν κεφαλαιώδεσι γράμμασιν:

*† Ἀχγ', 1 Ἀυγούστου
ἔκτισεν ὁ μαστροθε-
οδορὺς Σαλάχα*

τοὺς ἁγίους Ἀποστο-
[ο]λους σὶ Κατάκ
[ι]λο. σύμπληρα τῆς
ἀγίας Μαθήνας

†

15.

Ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναχράντου σφύζεται ἐπιγραφὴ ἐγγεγλυμμένη κεφαλαιώδεσι γράμμασιν ἐπὶ μαρμάρου, ὅπερ ἀνάκειται ἐνφοδομημένον ἐπὶ τοῦ ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι τοίχου τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ. Βρίθκει δ' ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μεγίστων καὶ ἀπέπτων ἀνορθογραφῶν καὶ ἔχει κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὡς ἑξῆς :

*Τῶν κτητόρων
ἀνακαινίστη ἐκ βάρθου τοῦ προῖ
θεοφιλεστάτου Ἀνδρου Γαβριήλ· ἐτελε
όθη εἰς τοὺς 6 ὀκτοβρίου διὰ σιδρο-
μῆς καὶ κόπου Γερμανοῦ ἱερομονά-
χου καὶ μοναχόν. 1608 μηνὶ ὀ-
κτοβρίον. 14. ἡμέρα παρασκευῆ,
ὥρα τετάρτη.*

16.

Ἐπὶ τοῦ εἰς τὸ χωρίον Γίδες ἡρειπωμένου παρεκκλησίου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εὐρέθη μάρμαρον, φέρον ἐγγεγλυμμένην τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν :

*Ἀνηγέρθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ μεγαλο-
μάρτυρος καὶ τροπαιοφόρου Γεωργίου
διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Γαβριήλ ἱερο-
μονάχου καὶ καθηγουμένου Μπραῖλα
καὶ τῆς συνοδίας. 1610.*

17.

Ἐν τῷ ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸ χωρίον Γίδες ἐπὶ τῶν κίωνων τοῦ τέμπλου ἐπὶ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ φέρεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ, παραλειπομένων τῶν ἀνορθογραφῶν :

*Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου
τίνα φοβηθήσομαι ;*

Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ ἡ ἑξῆς :

*Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου
ἀπὸ τίνος δειλιάσομαι ;*

Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ κίονος τοῦ ὑποβαστάζοντος τὸν τροῦλλον τοῦ ναοῦ ἡ ἐπιγραφή:

| | |
|---|---|
| Ι | Χ |
| Ν | Κ |

Δέησις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ Ἰωάννου
Καλιάρει καὶ τῆς σιβίας αὐτοῦ ἀνέζας

18.

Ἐπὶ ἑτέρου δὲ κοινοῦ μαρμάρου, κατακειμένου ἐν τῷ ναῷ, ἀναγινώσκειται ἡδε ἡ ἐπιγραφή:

... διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Γαβριὴλ ἱε-
ρομονάχου τοῦ πικλῆν Μπραῖλα ἀνεκαινίσθη ἐκ βά-
θρου οὗτος ὁ θεὸς καὶ πάντιμος παῖς τοῦ μεγάλου θεοῦ
καὶ σωτήρος. 1613.

19.

Λαυριαῖς

Ἐν τῇ ἡρειπωμένῃ μονῇ Λαυριαῖς τῆς Κατακοίλου καὶ ἐν τῇ μεσαίᾳ θύρᾳ τοῦ ναοῦ ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ εὑρεται ἡ ἐπιγραφή:

Ἡσαίου, Ἀνθίμου ἱερομονά-
χων 1628.

Καὶ τὸ ἐξῆς μονόγραμμα:

| | | |
|---|---|---|
| | V | |
| (| | C |
| | C | |
| | N | |
| | T | |
| | P | |

Τὸ μάρμαρον τοῦτο καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς μονῆς ταύτης μετεφέρθησαν καὶ ἐνετοιχίσθησαν εἰς τὴν μεσαίαν θύραν τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς Κατάκοilon.

20.

Ἐν τῷ ἐν Μεσαρίᾳ πύργῳ Καίρη τοῦ ἐπιλεγομένου Κανιᾶ σφύζεται ἐντετοιχισμένη μαρμαρίνη πλάξ, ἐφ' ἧς παρίσταται ἐν ἀναγλύφῳ οἰκόσημον, λέων ὄρθιος βλέπων πρὸς ἀριστερά. Ἐκατέρωθεν τοῦ λέοντος αἱ χρονολογίαι 1635, 1732, 1810, 1814.

Ἐπὶ τὸ οἰκόσημον ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ἰκος ὁ παρὸν ἰγέρθι
ἐκ δαπάνης παρ
Α Μιχαήλ καὶ
τοῦ παναρχι.

21.

Ἀνωθεν τῆς πύλης τοῦ ἀριστεροῦ κλίτους τοῦ ἐν Λαυριαῖς τῆς Κατακοίλου εἰς ἐρείπια κατακειμένου μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου(;) ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή:

| | |
|----|----|
| IC | XP |
| 16 | 48 |
| NI | KA |

Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ Νεοφύτου ἱερομονάχου.

22.

Ἐπὶ τετραγώνου μαρμαρίνης πλακός, τεθλασμένης κατὰ τὸ μέσον, πλάτους 0,40, ὕψους 0,37 καὶ πάχους 0,04, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:¹

[Ἀνηγέρθη] οὗτος ὁ ν
αὸς τ(οῦ) ἁ(γίου) ἐ(νδόξ)ον Χαραλ(ά)
μμου ἐν ἔτ(ει) αρα (=1701) σ(;) Μ
αυτίου . .

Κάτωθεν δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ἐν στρογγύλῳ θυρεῷ ἀναγεγλυμμένος διὰ χειρὸς ἀδεξίου λέων ὀρθίως βλέπων πρὸς δ. ἀποτελῶν πιθανῶς τμήμα οἰκίσμου τοῦ ἀνεγείραντος τὸν ναόν.

Ἡ πλάξ μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀνδρου ἐκ τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναυδρίου τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

23.

Ἐν Κορθίῳ καὶ ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ πύργου Μ. Ζ. Καμπάνη ἀνάκειται ἐντετοιχισμένη παράστασις τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ἐλαφρῶς ἐγγεγλυμμένη ἐπὶ πλακὸς φερούσης ἄνω μικρὸν γείσωμα, ἀκόσμφ Λεσβίῳ ὄρμῳ περατούμενον. Δεξιὰ δὲ τῷ ὀρῶντι οἰκόσημον μικταῖς γραμμαῖς ἐξεργασμένον, ἐγγεγλυμμέναις τε καὶ ἀναγλύφοις. Ἀνωθεν τῆς ὅλης παραστάσεως ἐπιγραφή:

ὁ ἄρ. Μιχ^χήλ 1694.

¹ Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων εἶνε 0,03.

καὶ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ πύργου. Ὑπὸ δὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ μεταξὺ τοῦ ἀρχαγγέλου καὶ τοῦ οἰκοσήμεου :

Ξύφος
 βαστῶ
 καὶ ἴσταμαι
 στὲς θί
 ρες τὰ
 φτες
 βλέπο
 ἥδατα
 καὶ ἴσελ
 θόντας

Τὸ ἀνάγλυφον εἶνε ὄντως τοποθετημένον μεταξὺ δύο θυρῶν καὶ ἀντικρὺ τῆς πρὸ τούτων κρήνης, φερούσης καὶ ταύτης μακρὰν ἐπιγραφὴν πολὺ νεωτέραν τῆς ἄνω, ἔχει δ' ὕψος 0,60 καὶ πλάτος 0,54.

24.

Ἐν τῷ ἐν Μεσαρίᾳ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀγίου Χαράλαμπους, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὑπερθύρου, κεκοσμημένου διὰ παλαιῶν ἐπὶ μαρμάρου ἀναγλύφων ἀνθεμίων βυζαντινῆς προελεύσεως ἀναγινώσκονται κεχαραγμένα :

† Ἄγιε Γεώργιε βοή . . .

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον δὲ τῆς πρὸς ἀριστερὰ θύρας :

σω δουλο Μηχαήλ τὸ Σκορ . . .

25.

Μονύδριον Ἀλινού.

Ἐπὶ τοῦ τέμπλου τοῦ ναοῦ :

Ἔτος ἀψέ' ὀκτωβρ. κ'
 ἐζωγραφίσθη τὸ παρὸν τέμπλον
 διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου
 τοῦ πανοσιωτάτου παπᾶ
 κὺρ Νεοφύτου Δελαγραμμάτικα.

Ἐπὶ δὲ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ :

† Ναὸς πάγκαλος τῆς Θεο
 τόκου ἀναικαινίσθη ἐκ βάθρων δι'
 ἐξόδων
 Γαλακτίωνος τοῦ καὶ προηγούμενου Ἱερο-

μάρκον ἐπονομαζομένον καὶ Ἀθανασίου
σκευοφύλακος τοῦ πικλῆν τε Καίτη
οὗς καὶ φυλάξαις ἀιρώτους πάσης
βλάβης Δέσποινα ἀγνή διὰ παντός
τοῦ βίου. 1784 Μαΐου . . .

26.

Δείσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικολάου
κὲ τὸν τέκνο Φραζέσκου, Γάσπαρι,
Μιχελέτου Ντομίνικου, Αντο-
νι, Ζορζι. ἐσόθι 1709

Δείσις τοῦ δούλου τοῦ Φραζέ-
σκου καὶ τὸν τέκνον Νικολάου,
Μιχάλι, Ἀντόνι, Γάσπαρι.
ἐσόθι 1709 ΜΓΩ

Ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ τεμπλέφ τῆς Παναγίας Χρυσοπηγῆς τῶν
Ἀπατουριῶν, ὅθεν μετεφέρθη εἰς τὴν Παναγίαν Κατασυρτὴν τῶν
Ἀποικίων.

27.

Ἐπὶ διαφόρων κτιρίων τῆς μονῆς Ἀγίας ὑπάρχουσιν αἱ ἐξῆς ἐπὶ
ἐντετοιχισμένων μαρμαρίνων πλακῶν ἀναμνηστικαὶ ἐπιγραφαί:

Συνδρομῆς καὶ ἐξό-
δου Γριγορίου Πα[ν]τελοῦ

28.

Γριγορίου
Προηγουμένου

1814 Σεπ
τεμβρίου 29.

29.

1716

Διὰ σηνδρο
μῆς καὶ ἐξόδου καὶ δαπά-
νης τοῦ προηγουμέ-
νου Διονυσίου
Χαρατζῆ.

30.

δαπάνη
προη-

1850

γουμένου
Γαβριήλ

31.

Ἀνωθεν τῆς μεσαίας πύλης τῆς μονῆς (τῆς Ἀγίας):

Νικόλαος
τανάκας

Καπε
1758

32.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς ἐξωτερικῆς πύλης τῆς μονῆς :

1820

σχεβοφίλαξ

Ἰωανίκιος

33.

Ἐπὶ τῆς ὡραίας πύλης τοῦ ἱεροῦ ἀδύτου τοῦ ναοῦ τῆς Παν-
αγίας Παλατιανῆς :

† ΕΠΙΝΕ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΕΜΠΛΟΝ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
 ΤΩ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ
 ΑΝΔΡΩ ΚΥΡΩ ΚΥΡΔΙΟΝΥΣΙΩ ΚΑΪΡΗ
 Κ* ΣΥΝΔΡΟΜΥΤΩ ΠΑΝΩΤΑΤΩ ΑΓΓ
 ΓΡΩΤΟ ΣΥΝΓΓΕΛΩ ΑΓΩΤΑΦΙΤΗ ΚΥΡΩ ΚΥΡΙΩ
 ΚΥΠΡΕΩ Κ* ΤΩΝ ΕΝΤΙΜΩΤΑΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
 ΤΩ ΖΩΟΔΟΧΩ ΤΑΦΩ ΛΕΩΝΑΡΔΩ ΚΑΪΡΗ
 Κ* ΠΕΡΑΚΗ ΑΘΑΝΑΣΗ : ~ 1719

† Ἐγινε τὸ παρὸν τέμπλον διὰ συνδρομῆς
 τοῦ πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου
 Ἀνδρου κυρίου κτθ Διονυσίου Καΐρη
 καὶ συνδρομῇ τοῦ πανω[σιω]τάτου ἀγίου
 πρωτοσυνγγέλου ἀγιοταφίτη κυρίου Κυρίλου
 Κυπρέου καὶ τῶν ἐντιμωτάτων ἐπιτρόπων
 τοῦ Ζωοδόχου Τάφου Λεωνάρδου Καΐρη
 καὶ Περάκη Ἀθανασίου : ~ 1719.

34.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς ΒΔ. θύρας τοῦ ἰδίου ναοῦ σφύζεται ἡ ἐξῆς κεφα-
 λαιώδεσι γράμμασιν ἐπιγραφή, ἔχουσα πνεύματα καὶ τόνους :

† Ἀνακαινίστει ἡ παροῦσα ἐκκλησία καὶ ἀμειροσάτω τὴν παροῦσα
 θύρα ὃ εὐγενέστατος Δημήτριος Νέρις ἐν τῷ Ἀγίῳ Τάφῳ.
 Αψιθ', Μαρτίου κοί'.

35.

Εἰς τὸ μαρμάρινον δ' ὑπέρθυρον τῆς πρὸς Δ. θύρας τοῦ αὐτοῦ ναοῦ εὔρηται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

† Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα ἐν ἔτει αμιβ' Ἀπριλλίου θ'.

Κάτωθεν δ' ἀκριβῶς διὰ νεωτέρων γραμμάτων ἐπιπολῆς κεχαραγμένων τὰ ἑξῆς:

Διὰ συνδρομῆς τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐπιτροπεύοντος Α. Ζ. Δ.

(=Αὐγουστίνου Ζ. Δαπόντε) 1842.

36.

Ἐπὶ τοῦ ἐν Κατακοίῳ μονυδρίου τῆς Ἀγίας Μαρίνης:

D. O. M.

Domicilium hoc claustrale

a fundamentis extruxit et

aedificavit illam S Rem

Dionisius ex preacclarissimo

Cairiarorum genere ortus

archiepiscopus Andrensis

in perpetuam obsque mo-

nimentum. Anno MDCCXLII

aetatisuae quinquagesimo.

37.

Ἐπὶ τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ τῆς ᾽Ανδρου πύργου Καμπάνη τοῦ ἐπιλεγομένου Παντία (ἐκ τοῦ Ὑπάτιος) σφίζεται ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου ἐγγεγλυμμένη ἐπιγραφή κεφαλαιώδεις γράμμασιν, ἔχουσα κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ὧδε:

1731 ὁκτομβρίου 26

Ἐκτίσθη οὗτος ὁ πύργος δι'

ἐμοῦ Ἀλεξάνδρου Καμπάνη.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὑπάρχει ἀναγεγλυμμένον οἰκόσημον, παριστάνον δικέφαλον αἰτὸν φέροντα στέμμα ὑπὸ τὸν δικέφαλον αἰτὸν ἀντωποῖ δύο λέοντες ὄρθιοι.

38.

Ἐπὶ τοῦ μεσαίου ὑπερθύρου τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου:

ΑΨΒΒΑΡΧΗΝΗΛΗΦΕΝΟΝΘΟΣΧΤΟΣ ΑΥΓΧΓΔΤΕΠΡΩΗ

ΟΝΘΟΣ ΚΛΗΓΙΝΤΧΝΙΚΟΛΑΥΦΕΡΕΙ

ΕΝΤΗ ΜΥΡΑΙΩΝΗ ΜΟΤΕΙΕΡΑΡΧΩΝΤΟΣ

ΗΝΕΚΑΤΟΙΝΥΝΨΥΧΙΚΗCCΩΤΗΡΙΗΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΧΙΘΥΤΗΣ ΗΓΕΙΡΕΝ
ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΙΕΡΟΝ ΔΟΜΟΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ
ΗΜΕΝ ΧΕΙΡΗΚΤΙΣ ΔΕ ΣΗΠΗΤΕ ΤΑΦΩ
ΟΔΕΝΘΟΣ ΙΣΤΑΤΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΕΡΜΑΤΩΝ
ΔΩΡΟΝ ΤΩ ΘΕΩ ΟΠΑΡΩΝ ΣΥΝΕΡΓΙΑ
ΕΚΤΙΣΕΝ ΚΑΙ ΡΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥ

Αψλδ' ἀρχὴν ἤληφεν ὁ ναὸς οὗτος ἀγνούστου τε πρώτης.
Ὁ ναὸς κλησὶν τοῦ Νικολάου φέρει
ἐν τῇ Μυραίων ποτὲ ἱεραρχοῦντος·
ἦνεκα τοίνυν ψυχικῆς σωτηρίας
Διονύσιος ἀρχιθύτης ἡγειρεν,
εἰκοστὸν δὲ ἱερὸν δόμον ἐκ βάθρων.
Ἡ μὲν χεὶρ ἡ κτίσασα σήπητε τάφω
ὁ δὲ ναὸς ἴσταται μέχρι τερμάτων
δῶρον τῷ θεῷ ὁ παρών. Συνεργία
ἔκτισεν Καίρης Διονύσιος Ἄνδρου.

39.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ὑπερθύρου:

Ἐφην ὁρᾶτε με μὲν οἱ προσιόντες
καθήμενον θεὸν τοῦ ἱεροῦ ἔνδον
κριτὴν δὲ δίκαιον πάντων μερόπων.
Ἐκίσθη δὲ παρὰ ἀρχιμαῖστορος
Νικολάου Βολισιανοῦ τοῦ ἐκ Χίου
σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ Ἰωάννου τε καὶ Φραγκοῦλῃ, — Αψλδ'
μηνὴ ὀκτωμβρίῳ λ'.

40.

Καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ:

| | | |
|---------|--|------------|
| | † Οἶκος τοῦ θεοῦ καὶ προσευχῆς ὑπάρχω. | |
| | Μηδεὶς εἰσέλθῃ μνησικάκος ἐνθάδε | |
| ἐν ἔτει | καὶ λάβῃ ἀρὰν ἀντὶ τῆς εὐλογίας | αψλδ' |
| | ὥς ὁ Ἰούδας ὁ τοῦ Χριστοῦ προδότης. | κῆ |
| Ὁκτωμβ | Χεὶρ Μελετίου ἱερομονάχου Κονδύλη, | |
| ρίῳ | μέμνησθε αὐτοῦ οἱ ἀναγινώσκοντες. | ἐγράυθη δὲ |

41.

Ἐπὶ μικροῦ φαιοῦ μαρμάρου, ἐντετοιχισμένου δεξιὰ ἐν τῷ ὑπερθύρῳ

τοῦ πλησίον τῶν Πέραν Χωρίων ἐκκλησιουδρίου τῆς Ἀγίας Τριάδος ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

1734

Ἰουνίου — 15

Μετακαινίσθι

ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Τρι

άδος — Νικόλαος

Κοντίλις —

42.

Ἐπὶ εὐμεγέθους μαρμαρίνου λαμπαδοστάτου ἀποκειμένου ἐν τῷ μεσο-
νάφῳ καὶ πρὸ τοῦ δρυφάκιου τοῦ ἐν Μεσαρία ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου:

Νικολὸ Καγήρι (= Καίρη)

Σημειωτέα ἡ οὕτως ἐκφερομένη καὶ ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπαντῶσα
γραφὴ τοῦ ἐπωνύμου τούτου.

43.

Ἐν τῷ κατὰ τὴν συνοικίαν Παράπορτι τῆς πόλεως Ἄνδρου παρεκ-
κλησίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου ἀνάκειται ἐπεστρωμένη πρὸ τῆς θύρας
τοῦ ἐκκλησιουδρίου πλάξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου φέρουσα ἐγγεγλυμμένον ἐν
φυσικῷ σχεδὸν μεγέθει κρανίον νεκροῦ μετὰ δύο ὁστῶν χιαστί, κάτωθεν δὲ
τὴν ἐπιγραφὴν:

. . . πόν[ος] οὗτος τοῦ νέου (:) τούτου κοιμητηρίου

. . . ὦ ἀδελφοί, θρηνεῖτε καὶ δακ[ρύετε].

Ἡ πλάξ ἀριστερὰ ἀποτεθραυσμένη.

44.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ἐστιατορίου τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Νικο-
λάου εἰς τὰ Σόρα.

| | | | |
|--------------------------|----|----|-----------------------------------|
| Ἀνακαινίσθη τὸ παρὸν | 17 | 36 | Μοναστήριον διὰ συνδρομῆς |
| καὶ δαπάνης Ἰακώβου καθη | | | γούμενου καὶ τῶν σὺν ἐμοὶ ἀδελφῶν |

Ἐν τῷ μέσῳ ἡ χρονολογία καὶ ἡ ἐπιγραφή χωρίζεται διὰ μεγάλου
ἀναγλύφου σταυροῦ.

45.

Ἐπὶ τῆς βορείας προσόψεως τοῦ ἐν τῇ κώμῃ τῶν Μαινῆτων ναοῦ τῆς
Παναγίας Κουμούλου (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου) ἐντετοιχισμένη ἐπι-
γραφὴ ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακός:

⊕ Ἀνασσα μήτηρ τοῦ θεανθρώπου — — —

— — καὶ δαπάνη Νικόλαος Κονδύλης

τῆς Κοινότητος τὸν δε δονμήσας δοῦμον
ἀλλὰ φίλατε αὐτὸν ὡς προμηθέα. Ἀνακε-
νίσθη δὲ ἱεραρχοῦντος Διονυσίου Καΐρη καὶ
ἱερομονεῦοντος Μανουὴλ Ἰωάννου, Ἀψμΐ (=1740).

46.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς πύλης τῆς ἐν Κατακοίλῃ μονῆς τῆς Ἀγίας
Μαρίνης:

+ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ Ω ΧΡΙΣΤΩ ΜΑΡΙΝΗ
ΑΝΘΩ ΗΓΕΙΡΕΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΤΟΝ ΣΟΝ ΔΟΜΟΝ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΪΡΗΣ ΑΡΧΙΘΥΤΗΣ
ΑΝΔΡΩ ΠΟΝΩ ΠΛΕΙΣΤΩ ΤΕ ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΕΑΙΣ
ΚΤΙΣΑΣ ΚΟΣΜΗΣΑΣ ΧΔΟΘΩΣ ΦΕΙΔΧΜΕΝΟΣ
ΑΝΑΛΩΜΑΤΩΝ ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ ΣΗΝ ΚΑΙ ΤΙΜΗΝ
ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΑΥΤΩ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΗΤΟΡΩΝ
ΣΗΘΙ ΠΡΕΣΒΕΥΕ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗ
Ω ΔΩ ΗΛΙΘΥΣΙΝ ΨΥΧΙΚΩΝ ΑΜΑΡΤΑΔΩΝ
ΕΝ ΕΤΕΙ ΣΡΙΩ ΑΨΜΒ ΙΧΑΙΣ Θ΄

† Μεγαλομάρτυς ὁ τοῦ Χριστοῦ Μαρὶνῆ
Ἀνθ' ὧν ἠγειρεν ἐκ βάθρων τὸν σὸν δόμον
Διονύσιος Καΐρης ἀρχιθύτης
Ἄνδρουν πόνῳ πλείστῳ τε δαπάναις ἑαῖς
κτίσας κοσμήσας οὐδόλως φειδούμενος
ἀναλωμάτων εἰς δόξαν σὴν καὶ τιμὴν
καὶ σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ γεννητόρων
σιτῆθι πρέσβευε τῷ θεῷ καὶ δεσπότῃ
τοῦ δοῦναι λύσιν ψυχικῶν ἁμαρτιάδων.
Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψμβ' ἰουλίου θ'.

47.

Ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς μονῆς Ἀγίας ἀνάκειται εἰκὼν εὐμεγέθης
τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ἡ εἰκὼν, ἔργον χρωστῆρος καλλιτέχνου, φέρει τήνδε

τὴν ἐπιγραφὴν κεφαλαιώδεσι γράμμασι κεχαραγμένην κατὰ τὸ βυζαντιανὸν ἰδιότυπον:

Ζῶσα πηγὴ τῆς χάριτος ὑπάρχουσα
 πότισον πάντας τοὺς εἰς σὲ προστρέχοντας. Δι' ἐ-
 ξόδου μὲν Διονυσίου Ἱερομονάχου, χωρὶς δὲ Ἀνα-
 στασίου. αὐγνδ',^φ μαῖον κζ'.

48.

Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Πάντων τῆς κόμης Ἀηδονίων τοῦ Κορθίου, ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς μετὰ ὠραίου πέριξ ἐν τετραγώνῳ κοσμή-
 ματος ἡ ἐπιγραφὴ:

Τὸν παρὸν ταφί
 ὡν ἡπάρχι τοῦ Νη
 κολάου Μπησι 1749

Ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν β. ὄψιν καὶ τὴν ὁδὸν θυρίδος ὡς
 ὑπέρθυρον χρησιμεύει πλάξ, φέρουσα ἐπὶ τῆς κάτωθεν ὀψews, τῆς ἀπὸ τῆς
 ὁδοῦ φαινομένης, τάδε:

1731 ἐνεκενίστι ὧ παρὼν ναὸς τὸν
 ἁγίον τεσσαράκοντα. 13 N

Μεγίστην καὶ παράδοξον ἀντίθεσιν ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτε-
 λοῦσιν ἅψ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπιμέλεια μεθ' ἧς εἶνε κεχαραγμένα κατὰ τοὺς κανόνας
 τῆς βυζαντιανῆς τεχνουργίας τὰ γράμματα καὶ ἅψ' ἑτέρου ἡ κατάστασις τοῦ
 ὀρθογραφικοῦ μέρους, ἥτις πιστῶς ὡς ἔχει ἀπεδόθη.

49.

Ἐπὶ τοῦ Βικαριάτικου, παρὰ τὸν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐνδρου δυτικὸν
 ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, μεγάλη μαρμαρίνη πλάξ, ἑφ' ἧς ἀναγιγνώ-
 σκεται ἡ ἀκόλουθος ἐπιγραφὴ κεφαλαιώδεσι γράμμασι μετ' ἐπιμελείας
 ἐγκεχαραγμένη:

*Domum hanc, penitus destructam, Joannes Baptista Crispi,
 Naxiensis, Vicarius Apostolicus hujus Ecclesiae Andriensis,
 sumptibus S. Congregationis, nec non suis reaedificare
 atque in meliori forma restituere curavit. Anno Domini
 MDCCXLIX.*

Ἦτοι ἐπὶ λέξει:

Τὸν οἶκον τοῦτον, ἐντελῶς κατεστραμμένον, Ἰωάννης Βαπτιστῆς
 Κρίσπις, Νάξιος, Ἀποστολικὸς Τοποτηρητὴς ταύτης τῆς Ἐκκλη-

σίας ἄνδρου, δαπάναις τοῦ Ἱεροῦ Συλλόγου καὶ ἰδίαις αὐτοῦ τὰ ἀνοικοδομηθῇ καὶ καλλιτέραν τὰ ἔχῃ μορφὴν ἐμερίμνησεν, ἐν ἔτει Κυρίου 1749.

50.

Ἁγία Μονή, Στενό.

Σῶζεται ἐπὶ τοῦ ναοῦ ἡ ἐπιγραφή:

1795 Χατζῆ Δημήτρη Τόπακα

Ἐπὶ δὲ τῆς κρήνης ἡ ἐξῆς:

Ἡ βρύσις αὕτη ἦν βλέπετε
ἐνθάδε δι' ἐξόδων πέφυκε τοῦ
πανοσιωτάτου προηγουμένου Μελετίου
. καὶ πίνοντες ἐκ ταύτης εὖ
χεσθε ὅπως τύχῃ τῆς τοῦ Χριστοῦ
βασιλείας. 1757.

51.

Ἐπὶ δύο ἐξ ἑλεφαντοστοῦ ἀναλογίων τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὰ Σόρα:

† Διὰ σινδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχῃ παπᾷ κληρ
Γαλακτίου τὸ ἐπὶ κλη Φενκαρᾶ, πατρίδος ἐκ νήσου Ἄνδρου 1758.

52.

Ἐν τῷ ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου ἡ Ξανεμίτη εἰς Καλοκαιρινὴν τοῦ χωρίου Βιτάλι καὶ ἄνωθεν τῆς θύρας αὐτοῦ μαρμαρίνον κυκλικὸν ἀνάγλυφον, ἐφ' οὗ εἰκονίζονται ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μετὰ τοῦ μαθητοῦ του Προχώρου. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, παραλειπομένων τῶν ἀνορθογραφιῶν:

1759. Εἰς δόξαν τοῦ μέγα Θεολόγου. Νὰ γράφονται οἱ δρθόδοξοι
χριστιανοὶ τὰ τίμιά τους ὀνόματα εἰς τὴν παρουσίαν. Γράφει ὁ Γεώ-
ργις Λουκίας γυνὴ Ἐρήνη, Πανάρετος γυνὴ Μαρία, Γεώργης Οὐσαῶς(;) γυνὴ Μαρία, Δημήτρη Χέλμης γυνὴ Ἐρήνη, Θεόδωρος Ζούρας γυνὴ Μάρθα.

53.

Μονὴ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὰ Σόρα (Ἄνδρος)

Ὑπεράνω τῆς ἐν τῇ μονῇ κρήνης:

Δαπάνη καὶ ἐξόδου προηγουμένου Λεοντίου Λογοθέτου. 1760 Νοέμβριον 24.

54.

Ἀνωθεν τῆς μεγάλης θύρας τῆς μονῆς :

Μονῆς τῆς σεπτῆς ἀνακαινήσεως αὕτη γέγονε τανῦν διὰ πολλῶν ἰδρώτων, κόπον, μόχθου τε τοῦ πανοσιωτάτου σκευοφύλακος Κυρίου Ἰακώβου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀδελφῶν καὶ πατέρων, οἵτινες ὁμοῦ πάντες μὲ προθυμίαν ἐκοπίασαν διὰ πολλῶν καμάτων, ἐξόδων πλείστων καὶ δαπάνης μεγάλης· προσφέρεται δὲ τῷ θεῷ Νικολάῳ, φύλαξ γὰρ αὐτῆς πέφυκεν εἰς αἰῶνας. 1760, Δεκεμβρίου 6.

55.

Ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ :

† Ναὸς ὁ θεῖος καὶ σεβάσμιος οὗτος τοῦ θαυματουργοῦ Ἀγίου Νικολάου πεπαλαιωθείς ἐκ τῆς πολυετίας ἀνεκαινίσθη κάλλιστα ἐκ θεμελίων σὺν πολλῇ σπουδῇ διὰ συνδρομῆς, πόθου καὶ προθυμίας τοῦ πανοσιωτάτου σκευοφύλακος Κυρίου Ἰακώβου, τῆς αὐτῆς Μονῆς ὄντος προηγουμένου, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ δαπάνη πᾶσα τῆς οἰκοδομῆς γέγονεν, ὡς ὁράται. Πλεῖστα δ' ὅμως καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες ἐσυνέδραμον σὺν κόπῳ τε καὶ μόχθῳ, ὧν περ τὸν μισθὸν δίδου Χριστέ μου σῶτερ διὰ πρεσβειῶν τοῦ θεῖου Νικολάου. 1757. †

Εἰς δὲ τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ἐστιατορίου τῆς μονῆς :

† Ἀνακαινίσθη τὸ παρὸν μοναστήριον διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης Ἰακώβου καθηγουμένου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μοναχῶν ἀδελφῶν. 1736.

56.

Ἐπὶ ἀρτοφορίου τῆς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, διαγλύφου καὶ χρυσῷ πεποικλιμένου, ἔργου τορευτοῦ καλλιτέχνου, ὅπερ εἶδομεν ἀποκείμενον ἐπὶ τῆς ἀγίας τοῦ ναοῦ Τραπεζῆς, σφύζεται ἐγγάρακτος κεφαλαιώδεσι γράμμασιν ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή :

Τὸ παρὸν ἀρτοφόριον ἐφέρθη ἐκ Λαρίσης ἡς τὸ μοναστήριον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς Ἀνδρον συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ πανοσιωτάτου προηγουμένου Κυρίου Ἱερεμίου, 1768.

57.

† ἈΝΕΚΕΝΗΣΘΗ
Ὁ ΘΕΙΟΣ ΟὗΤΟΣ ΝΑ
ὍΣ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟ
ΜΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩ

† Ἀνεκηνήσθη
ὁ θεῖος οὗτος να
ὁς διὰ συνδρο
μῆς τοῦ πανοσιω

ΤΑΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ
 ΓΡΑΤΟΡΙΟΥ ΠΙΚΛΙΟΥ
 ΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΣΩ ΚΑΙ
 ΕΞΟ. ΙΔΙΑΣ ΤΟΥ ΒΟΗΘ
 ΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦ
 ΟΥ ΑΥΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΙ
 ΤΗΣ ΠΟΤΕ ΓΥΝΗΣ ΑΥΤΟΥ
 ΜΟΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΩΝ
 ΧΕΙΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
 ΚΑΙ ΦΙΛΩΤΗ. ΕΤΗ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ
 1775 ΜΑΡΤΙΟΥ 10

τάτου προηγούμενου
 Γραγορίου του πίκλι 'Α
 θανασίου έσω και
 εξο. 'Ιδίας του βοηθ
 είας και του αδελφ
 ου αυτου Νικολάου και
 της ποτε γυνής αυτου
 Μοοχους και έτερων.
 Χειρ Κωνσταντίνου
 Καισαριώτη. Έτη από Χριστου
 1775, Μαρτίου 10.

Ἡ ἐπιγραφή κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τῶν κιόνων τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ βυζαντινοῦ ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου.

58.

Ἐν τῇ λιθίνῃ γεφύρᾳ τῶν Ἀποικίων ἀνάκειται ἐντετοιχισμένη πλάξ ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, ἐφ' ἧς ἀναγινώσκεται ἐγγεγλυμμένη ἐπιγραφή ἡ ἐξῆς:

17 ✠ 80

1780

ΙC ΧC ΝΙΚΑ

Ἰησοῦς Χριστὸς νικά.

ΕΠΝΕΝ ΗΓΦΩΝ ΓΕΦΙΡΑ

Ἐγένεν ἡ παρῶν γέφυρα

ΔΙΕΡΩΓΗ^Α ΕΞΟΔΩΝ
 Θ ΠΟΤΕ ΜΗΡΙ^Α ΛΕΟΝΦ^Α δια πρῶσταγῆς καὶ
 εξόδου
 ΠΟΛΕΜΗ^Α ΜΗ^Α ΜΟΥ^Α ΝΟ^Α τοῦ ποτὲ μακαρί-
 του Λεονάρδου
 Η^Α Τ^Α Πολέμη εἰς μνη-
 μόσιν
 αὐ τοῦ.

59.

Ἐγένετο ἡ παροῦσα γέφυρα διὰ ἐξόδων καὶ δαπάνης τοῦ πανοσιωτάτου
 προηγούμενου Νεοφύτου Πατήρι. 1791, ἐν μηνὶ αὐγούστῳ 10.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή εὑρεται ἐπὶ μονοτόξου γεφύρας, αἰρομένης εἰς
 μέγα ὕψος, ζευγνυούσης δὲ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἀχλα κατὰ τὴν θέσιν
 Κάρνας, ὅχι μακρὰν τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

60.

Ἐπὶ ἀργυροῦ καὶ ἐγχρύσου τορευτοῦ ποτηρίου λίαν ἐντέχνως εἰργα-
 σμένου, σφρῳμένου δὲ ἐν τῷ ἐν Μεσαρίᾳ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου
 ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

† Μνήσθητι Κύριε Ναθαναὴλ ἀρχιερέως — 1796: —

61.

Ἐν τῇ τῶν Ἀποικίων ἐκκλησίᾳ Κατασυρτῇ (Κοίμησις τῆς Θεο-
 τόκου), ἣτις τανῦν μὲν εἶνε ἐνοριακὴ, ἄλλοτε δ' ἀνῆκεν ὥς μετόχιον εἰς τὴν
 ἱερὰν μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, σφρῳνται ἐπὶ τῶν εἰκόνων ἱκαναὶ ἐπι-
 γραφαί. Οὕτως ἐν εἰκόνι τοῦ Ἁγίου Νικολάου:

Μνήσθητι ὁ θεὸς
 τοῦ δούλου σου
 Γαλακτίου προ-
 ηγουμένου
 α ψ π γ' (= 1783).

Ἐπὶ δὲ τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου:

Δέσῃς τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Γαλακτίου προηγ-
 ουμένου Καραϊωάννου. Α ψ π γ' (= 1783).

Ἐπὶ εἰκόνας τοῦ Παντοκράτορος:

Χεὶρ Νικολάου Μηνδρινοῦ αὐτογ' (=1773).

62.

Ἐν τῷ ἐν Ἀμονακλείῳ τοῦ Κορθίου ναῷ τοῦ Ταξιάρχου ἀνάκειται κατὰ τὸ ὑπέρθυρον αὐτοῦ πλάξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, φέρουσα ἀνάγλυφον παράστασιν τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ἐγγεγλυμμένην δὲ διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων ἐπιγραφὴν τὴν ἑξῆς:

αποθ 5 ἰουλίου

Ἀνακαινίσθη ὁ θεὸς ναὸς τοῦ

μέγα Ταξιάρχου διὰ συνδρο

μης καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου

μητροπολίτου ἁγίου πρώην Σκοπίων

κυροῦ Ἀνθίμου Κουμαριανοῦ.

Τὴν τε ἐπιγραφὴν καὶ τὸ ἀνάγλυφον εὔρομεν καλυπτόμενα ὑπὸ πυκνοῦ ἐπιχρίσματος διαλελυμένης ἀσβέστου, κατὰ τὸ ἐν Ἄνδρῳ κάκιστον ἔθος.

63.

Ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου δρυφάκτου:

1780, δεκεμβρίου 16, ἀνακαινίσθη

ὁ ναὸς οὗτος δι' ἐξόδων τοῦ ἁγίου δεσπό-

του, τοῦ πρώην Σκοπίων.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ εἰκόνας τοῦ ἁγίου Γεωργίου:

α ψ β'. Μνήσθητι κε τοῦ δού

λον σου Ἀνθίμου ἀρχιερέως.

64.

Δέσεις τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Ἀνδρου

κυροῦ Ἰωάσαφ. 1769.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ εἰκόνας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀποκειμένης ἐν τῷ ἐν Μεσαθουρίῳ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅστις κοινῶς ὀνομάζεται Λωλὸ Παναγιά.

65.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς πόλεως ᾽Ανδρου κάτω-
θεν τῆς ἐν τῷ ἀρχιερατικῷ θρόνῳ εἰκόνης τοῦ δεσπότης Χριστοῦ:

Ἐκκλησιόσθη, ὡς ὁρᾶς, ἐπὶ τῇ Ἀρχι-
ερατικῇ καὶ κανονικῇ ἐνκαϊνιας-
αὐτῷ με/
κ^τ κ^τ ἰω^ασαφ, ὅς τῇ ψυχῇ
αὐτοῦ/
τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων:~

Ἐκαλλοπίσθην, ὡς ὁρᾶς, ἐπὶ τῆς ἀρχι-
ερατείας τοῦ κανονικῶς ἐνκαϊνίας
αὐτός με
κυρίου κυρίου Ἰωάσαφ, ὅς τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ
τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων:~

66.

᾽Οκτοβρίου 12
ἐν ἐξόδῳ ρουφε
τίου τὸν ἀργαστυρέον
1771

Ἡ ἐπιγραφὴ σφύζεται κεχαραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς (1,8×0,66×0,03) ἀποτεθραυσμένης εἰς τρία, ἣν εὐρὼν ὁ γράφων ἔν τινι κατὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως ἀποθήκη ἐδώρησεν εἰς τὸ Μουσεῖον ᾽Ανδρου. Φέρει δ' ἡ πλάξ ἐν τῷ μέσῳ ἀναγεγλυμμένον θυρεὸν καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ εἰκονιζόμενα ἀναγλύφως δύο δένδρα μετ' ἀνθέων. Ὑψος τῶν γραμμάτων 0,05.

Διὰ τῆς λέξεως ρουφέτι ὠνομάζετο ἄλλοτε ἡ σημερινὴ συντεχνία. Παράγεται δ' ἡ λέξις ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ οὐρφέτ τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν, οὐδεμίαν δ' ἔχει σχέσιν, ὡς ὑπετόπασάν τινες, μετὰ τὸ ρουσφέτιον, παραγόμενον καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ ρίσισβετ = δωροδοκία (βλ. X. N. Φιλιδελφέως, Ῥουφέτιον καὶ Ῥουσφέτιον, «Παρνασσός», τ. Α' (1877), σ. 651. — Δ. Γρ. Καμπούρογλου, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, τ. Β', σ. 247 καὶ Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, τ. Α', σ. 354).

67.

Ἐπὶ τῆς χρυσοπάστου εἰκόνης τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν τῇ φερωνύμφῃ μονῇ.

| | |
|------------|-----------|
| Διὰ | Ποίημ |
| ἐξόδ | α Λεων |
| ον καὶ προ | τήας μο- |
| οθυμ | ναχῆς |
| ίας σκ | Σμυρναίας |
| ευοφ | Αγο. |
| ύλακος | |
| Ἰακώβου | |
| ῥαῖσι | |

68.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐφ' οὗ ἀνάκειται ἡ εἰκὼν τορευτοῦ εἰκονοστασίου μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμελείας γεγλυμμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

Δαπάνης καὶ ἐξόδου Ἰακώβου
σκευοφύλακος: ἀποα'. Ἀπριλίου κ

69.

Ἐπὶ τορευτοῦ, ἀργυροῦ καὶ ἐπιχρύσου κατσίου, μήκους 0,47, πλάτους 0,16, εἰκονίζοντος ἐν μέσῳ ἔκτυπον τὴν Παναγίαν Πλατυτέραν, εὔρηται περίξ κεφαλαιώδεσι γράμμασι κεκαραγμένον τὸ ἸΑΞΙΟΝ ἔστι. Σφύζεται δ' ὡσαύτως ἐπ' αὐτοῦ ἡδε ἡ ἐπιγραφή:

† Τὸ παρὸν κατὰ ἡπάρχει τῆς ἁγίας Παρασκευῆς
ἐκ πόλεως Τρῆκης † Διὰ συνδρομῆς Ι . . . νου Σακαρῆκου (;

70.

Ἐπὶ ἀντιμνησίου σφζομένου ἐν τῇ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἡ Ἀγίας:

«Ἀντιμίνσιον καθιερωθὲν παρὰ τοῦ
πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀνδρου Κ^{ου}
Κ^{ου} Ἰωάσαφ ἐν εἰσι σωτηρίῳ ἀποδ.»

71.

Ἀνωθεν τῆς μεσημβρινῆς θύρας τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου:

Ἀφιερώθη παρὰ Φραντζέσκου ποτὲ Γάσπαρι Ντελα
γραμάτικα ἡ θύρα αὕτη δι' ἐξόδων αὐτοῦ. — 1772.

72.

Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀγίας Βαρβάρας ἐπὶ εἰκόνης παριστώσης τὴν
Θεοτόκον βρεφοκομοῦσαν·

α.ψ.ο.στ.·

χειρ Νικολάου Μηνδροينوῦ

73.

Ἐπὶ ἑτέρας εἰκόνης, ἀποκειμένης κατὰ τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ τέμπλου·

Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Λεονάρ-
δου Ζάνε Καρκάκι καὶ τῆς σιμβίας
καὶ τὸν τέκνον. αψ . . . Μαρτήνου ιγ.·

74.

Ἐπὶ τῆς ἐν Ἀποικίῳις κρήνης τῆς Σαριζῆς ἥδε ἡ ἐπιγραφή·

Ἀνεκένισθι ἡ
παροῦσα ὁμοῦ καὶ ἡ
λιθόστρωσις τοῦ φόρου
διεξόδων τοῦ πα-
ροσιωτάτου κυρίου
Μακαρίου Πολέμη
καὶ πρωτοσυγκέλου
Ἄνδρου. 1787.

Κατωτέρω νεωτέρα ἐπιγραφή δηλοῦσα ὅτι ἐπεσκευάσθη ἡ κρήνη δαπάνῃ
Περράκη Ἰω. Κορκοδεύλου.

75.

Μνήσθητι Χέ
δούλου σου ἐλαχίστου πρώην ἡγουμέν
8 τε τῷ γρηγορίου, 8 καὶ τὸ ἐπίκλην
ἀθανασίου· καὶ λύτρωσόν με πυρὸς
τοῦ αἰωνίου, ὅπως τύχω
οὐρανίου
αψγ" (= 1793)

Ἐπὶ εἰκόνης παριστώσης τὸν Παντοκράτορα, ἀποκειμένης δ' ἐν τοῖς διαστυ-
λίοις τοῦ δρυφάκτου τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ βυζαντινοῦ ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου.

Ἡ ἐπιγραφή ἐν τισιν ἐξίτηλος.

76.

† Ἡ μὲν ἐκ βάθρων ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τούτου ὡς
κοδομήθη παρὰ Λεοντίου Ἱερομονάχου αὐγῇ· ὁ δὲ καλλοπι-
σμός αὐτοῦ νῦν ἀπαρτίσθη διὰ προτροπῆς καὶ ἰδιαίτερας δαπάνης τοῦ πα-
νιερωτάτου ἁγίου Μεσημβρίας Κυρίου Γρηγορίου κατὰ τὸ αὐτῷ.

Ἡ ἐπιγραφή, μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας κεχαραγμένη, εὑρηται ἄνωθεν
τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ μαρμαρίνου τέμπλου τῆς ἐν Ἀνδρῶ μονῆς τῆς
Ἀγίας Εἰρήνης.

77.

Ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς τορευτῆς ἐπενδύσεως τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας Ὁδη-
γητρίας ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοσκεπάστου τῆς πόλεως Ἀνδρου:

Μήτηρ Θεοῦ ἡ Ὁδηγήτρια,

Τὰ γράμματα εὐμεγέθη, λίαν δ' εὐτέχνως γεγλυμμένα. Κάτωθεν δὲ τῆς
ἐπιγραφῆς ταύτης διὰ μικροτέρων γραμμάτων:

† Μνήσθητι: ὁ Θεός: τῶν:

δούλων σου: Λεονάρδου: Κοτάκι:

συμβίας: καὶ: τέκνων:

αὐγῇ (= 1796): Χίρ: Ἀντ: Παρίσι.

78.

Ἐν τῇ ἐν Ἀνδρῶ μονῇ τοῦ Ἀγίου Νικολάου εἰς τὰ Σόρα, ἐπὶ
τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ὁμωνύμου ὁσιομάρτυρος, ἀργυρᾶς καὶ ἐγχρύσου, ποικί-
λαις δὲ παραστάσεσι δεξιῶς τετορευμένης καὶ πολυτίμοις λίθοις κεκοσμημένης
ἦδε ἡ ἐπιγραφή:

† Αὕτη ἡ ἁγία κάρα ἐκαλλωπίσθη παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις κτρ Ἀθανα-
σίου τοῦ ἐξ Ἀνδρου ἐν ἔτει 1797. Καὶ ὑπῆρξεν οὗτος ὁ ἅγιος ὁσιο-
μάρτυς Νικόλαος ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως Παλαιολόγου, ὅστις-
ἀπειμήθη τὴν ἁγίαν αὐτοῦ κάραν ὑπὸ τῶν ἀθέων βαρβάρων ἐν ἔτει 1400.
Διὰ χειρὸς ἡμῶν Παναγιώτου καὶ Παναγιώτου τῶν ἐξ Ἀθηνῶν.

Ἡ ἐπιγραφή κεχαραγμένη κεφαλαιώδεις γράμμασι.

79.

Ἐν τῷ μεσονάφ τῆς μονῆς Ἀγίας:

| | |
|---------|-------|
| πρου | τοπί |
| γυμένου | κλι |
| Γρηγορι | Παντε |
| ου | 1798 |
| | λοῦ |

Ἐν τῷ μέσῳ ἀνάγλυφος ὁ δικέφαλος αἰετός.

80.

Ἐπὶ τοῦ πώματος μαρμαρίνου δοχείου ἔνθα φυλάσσεται ὁ μέγας ἁγιασμός:

$$\frac{\nu}{\nu\sigma\upsilon} \left| \frac{\alpha}{\lambda\iota\sigma} \right. = \begin{array}{l} \text{᾿Υανουλ\iota\varsigma} (= \text{Γιαννούλης}) \\ \text{Χα\lambda\tilde{\alpha}.} \end{array}$$

Τὸ δοχεῖον εἶνε γεγλυμμένον κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἀρχαίων τοιούτων.

81.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ναοῦ τῆς ἐν Ἀποικίῳις μονῆς τῆς Ἁγίας Μαρίνης:

† Ἀνεκαινίσθη ὁ ναὸς οὗτος ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μαρίνης διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ παροισιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρίου κῆρ Σωφρονίου Πελοποννησίου ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ τῆς ὁσιωτάτης καθηγουμένης κυρίας Ἀγάθης μοναχῆς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. 1798, Μαρτίου 1.

Ἡ ἐπιγραφὴ κεφαλαιώδεις γράμμασιν ἐγγεγλυμμένη περιέχει ἱκανὰς ἀνορθογραφίας, τὰς ὁποίας παραλείπομεν.

82.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναοῦ τῆς Παναγίας Φανερωμένης τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ Καμπάνη:

† Ἀνακενήσθι ὁ θῖος πάντημος ναὸς
τῆς Παναγίας Θεοτόκου Φανερωμένης διὰ
συνδρομῆς καὶ ἐξόδου Νικολάου Καμπάνη ἐν ἔτι 1800 αὐγούστου 1.

Ἡ ἐπιγραφὴ κεφαλαιώδεις γράμμασιν, ἀμελῶς δ' ἐγγεγλυμμένη.

Θεοσκεπαστη.

Ἐπὶ εὐμεγέθους εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Νικολάου:

δέησις τοῦ δούλου
τοῦ θεοῦ Γεωργίου
εἰδὸς τοῦ ποτὲ
Γραμματικόπουλο

1803

83.

Ναὸς ᾠαγίου Νικολάου Μεσαρίας.

Ἐπὶ εἰκόνας παριστώσης τὸν ἀρχιστράτηγον τῶν οὐρανίων δυνάμεων
Μιχαὴλ ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή :

*Εἰκὼν πάγκαλος αὐτὴ τοῦ
ταξιάρχου ἀνιστορήθη δαπάνῃ
καὶ ἐξόδων τοῦ πανοσιωτάτου
προηγούμενου κῆρ νεοφύτου τοῦ
πήκλιν τε Καΐρη εἰς μνημόσυνον
αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων ὃν καὶ φυλάξαι
ἄτρωτον πάσης βλάβης, ἀρχισ
τράτηγε, διὰ παντὸς τοῦ βίου.*

1804 Σεπτεμβρίου . . .

Χεῖρ Θεοδοσίου . . .

84.

Ἐπὶ ἀναγλύφου ἐντετοιχισμένου ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας Κουμού-
λου ἐν τῇ κώμῃ τῶν Μαινιήτων :

1805 . . Ἀπριλίου

Μηχαλάκης Ῥοήδης

85.

Ἐν τῷ ναῷ τῆς Παλατιανῆς, ἐπὶ μαρμαρίνης εὐμεγέθους πλακός,
ἣτις χρησιμεύει τανῦν ὥς φλιά τῆς ΒΑ θύρας τοῦ ναοῦ, ἀναγινώσκεται ἡ
ἑξῆς ἐπιγραφή μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας κεχαραγμένη :

αωθ'.

**Ὡδε ἐτάφη ὁ προσκυνητὴς Μιχα
ἡλ Ζαρμπῆς, καὶ μετ' αὐτὸν ταφή-
σονται καὶ οἱ αὐτοῦ συγγενεῖς.*

86.

Ἐπὶ εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ ἀποκειμένης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μεγάλου
Ταξιάρχου στὸ Κάστρο :

*1810 δέϊσις τῆς δούλης σου Μαρούλας καὶ τοῦ συμ-
βίου αὐτῆς δημητρίου. Χεῖρ Ἰωάννου Σιώτου.*

87.

Ἀμόλοχος, Ἐνοριακὸς Ναός.

Ἐντὸς τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ τοῦ χωρίου Ἀμολόχου εὗρηνται πάμπολλοι

τάφοι. Ἐκ τούτων εἰς μόνος εἶνε ἐνεπίγραφος. Τὸ κάλυμμα τοῦ τάφου τούτου σύγκειται ἐκ δύο εὐμεγέθων μαρμαρίνων πλακῶν, φερουσῶν κύκλωθεν διάφορα ἀναγλύφα κοσμήματα. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς πλακὸς ἀναγινώσκεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή:

*1810 εστροθι δε ι παρουσα
εκλίσια παρα του δούλου του θεοῦ
Γιανουλι ιον του μαστρο διμιτριου
κιτορου του ναοῦ τούτου.*

88.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ἡ ἑξῆς:

*ενθαδε κιτε ο δουλος
του θεου διμητρις του μαστρο
γιονουλι κιτορου του ναου τουτου
εν ει 1804.*

89.

Ἐξωθεν τοῦ ναοῦ τούτου καὶ δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ διὰ τῆς μεσαίας θύρας εὗρηται ἀναγεγλυμμένη ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου παράστασις τῆς Θεοτόκου κρατούσης ἐν ἀγκάλαις τὸ θεῖον βρέφος. Ὑψος τοῦ ἀναγλύφου 0,65 πλάτος 0,40. Κάτωθεν τοῦ ἀναγλύφου ἀναγινώσκεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή κεφαλαιώδεσι γράμμασι:

*Δι εξοδον και δαπα
νης του δουλου του θεου Δι
μιτρης κιτορας του ναου
τουτου του ποτε μαστρογι
ανούλι ηος εν ει 1780.*

90.

Ἀριστερὰ δὲ τῆς θύρας ταύτης εὗρηται ἕτερον μάρμαρον φέρον ἐν ἀναγλύφῳ δικέφαλον αἰτόν, βαστάζοντα στέμμα, μετὰ χρονολογίας 1780.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ εἶνε ἐντετοιχισμένα πολλὰ μάρμαρα καὶ πώρινοι λίθοι, ἀνήκοντές ποτε εἰς τὸν ἕξωθεν τοῦ Ἀμολόχου ναόν, τὸν καλούμενον σήμερον Μοναστηράκι.

91.

Κάτωθεν μαρμαρίνου ἀναγλύφου, εἰκονίζοντος τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἔφιππον φονεύοντα τὸν δράκοντα, ἐντετοιχισμένη δὲ εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει Ἄνδρου ὁμώνυμον μητροπολιτικὸν ναόν, ἡ ἑξῆς κεφαλαιώδεσι γράμμασιν ἐπιγραφή:

*Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1786 ἀνεκαίνισθη ὁ ναὸς οὗτος τῆς Μητροπόλεως
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐπιστασία καὶ δαπάνη Γεωργίου Ν. Κονδύλη.*

92.

Ἐπὶ τοῦ εἰς τὸ χωρίον Μαίνητες ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Βέργης, ὅστις εἶνε παλαιότατος ἀνῆκε δέ ποτε ὡς ιδιοκτησία εἰς τὴν ἐκλιποῦσαν ἡδη λευϊτικὴν οἰκογένειαν Μπεχημέτη, ἐκ τῆς ὁποίας πάντοτε ἐγίνετο ἱερεὺς ἐν τῇ κώμῃ τῶν Μαινήτων, ἀναγινώσκομεν: «Ὁ παπᾶ κὺρ Μπατέστος Μπεχημέτης ἀνεκαίνισε τὸν ναὸν τὸν ΙΖ΄ αἰῶνα». Ἐχει δ' ὁ ναὸς οὗτος, ὅστις σήμερον εἶνε παρεκκλήσιον, πρὸ τοῦ γυναικωνίτου διάφραγμα δικτυωτὸν κάρνουν, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἡκροῶντο τὴν θεϊαν λειτουργίαν. Ἐπὶ τῶν ἐν τῷ τεμπλέῳ τοῦ ναοῦ ἀποκειμένων ἀγιογραφημάτων ἀναγινώσκονται σημειώματά τινα, ὧν ἔνια ἀποσφύζομεν ὧδε:

Ἐν εἰκόνι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους:

δέησις
τοῦ δοῦλου Τοῦ
θεοῦ ἀντῶ
νί8 μπαβά
κη. σβ: κζ'
αὠς'

93.

Ἐν εἰκόνι τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ:

Ἀπιστορήθην ἡ παροῦσα
εἰκὼν τοῦ ἀρχιστρατή
γου μιχαήλ, διὰ συν
δρομῆς καὶ ἐξόδων
τοῦ μιχαήλ γεωργίου
μπαβάκη. εἰς μνημόσυ
νον αὐτοῦ καὶ τῆς συμβίου
γονέων τε καὶ τέκνων: —
αὠς⁹ ἀπριλλίου

94.

Ἐπὶ μικρᾷ πλακὸς ἐκ πώρου λίθου ἀνέγνωμεν ἐγγεγλυμμένον:

= Παναγία ἡ Βέργη.

95.

Εἰς Κυπρίνια, ὀνομασθέντα ἐκ μικροῦ ποτε ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ,¹ ὑπάρχει μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ ναῖσκος

¹ Οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ σώζεται σήμερον ἢ μόνον ἐκκλησιόδριον ἄνευ τινὸς κόσμου καὶ τινα πέριξ ἡρειπωμένα κελλία. Τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ κτήματα, ἀγροὶ μὲ δαψίλειαν ὑδάτων, ἀνῆκόν ποτε εἰς τὴν ἐκλιποῦσαν μικρὰν αὐτὴν μονήν.

τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἔχων ἔξωθεν ἐνφοδομημένον βυζαντινὸν γλυπτὸν κόσμημα. Ἀνάκεινται δ' ἐπὶ τοῦ δρυφάκτου αὐτοῦ καὶ παλαιὰ τινὰ ἀγιογραφήματα φέροντα σημειώματα, ἐξίτηλα τὰ πλεῖστα ὑπὸ τῆς νοτίδος καταστάντα.

Ἐν νεωτέρῳ εἰκόνι τοῦ Παντοκράτορος ἀνέγνωμεν :

δέησις τοῦ δούλου
τοῦ θεοῦ λαυρεν
τίου ἱερομονάχου
κόκινου. ὄν καὶ φυ
λάξαις ἀτρωτον
πάσης βλάβης,
δέσποτα χε',
διὰ παντός τοῦ βίου.
1810^ω σεπτεμβρίου 1.

96.

Ἐν εἰκόνι τοῦ Ἁγίου Νικολάου :

δέησις τοῦ δούλου
τοῦ θεοῦ νικολά
δ' ντανιόλου εἰς
μνημόσυνον αὐ-
τοῦ. 1826 :

97.

ἀνιστορήθη ἡ παροῦσα
πύλη, διὰ συνδρομῆς καὶ
ἐξόδων τοῦ δούλου τοῦ θυ
λεονάρδου προσκυνητοῦ,
συμβίας καὶ τέκνων, εἰς μνημό
συνον αὐτῶν καὶ ψυχικὴν σω
τηρίαν οὓς καὶ φυλάξαις ἀτρώτους
πάσης βλάβης, ἀρχάγγελε θεοῦ
μιχαὴλ ταξιάρχᾳ.

Ἐπὶ ἀγιογραφίας τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, ἀποκειμένης ἐπὶ τοῦ ξυλο-
γλύπτου δρυφάκτου τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Μονῆς (Γενέσιον τῆς Θεο-
τόκου) τοῦ χωρίου Κουμανή.

98

Ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ εἰκόνης παριστάσεως τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου :

Ἀνιστορήθην ἢ παροῦσα εἰκὼν
διὰ συνδρομῆς τοῦ δούλου
τοῦ θεοῦ φρατζέσκου μα
νούσου, εἰς μνημόσυνον αὐ
τοῦ καὶ τῶν ἐλεούντων :

99

Ἐπὶ ἄλλης δ' ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ εἰκόνης τῆς Παρθένου φερούσης ἐν ἀγκάλαις τὸ θεῖον βρέφος :

ἀνιστορήθῃ ἢ παροῦσα εἰκὼν διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων τοῦ δούλου
τοῦ θεοῦ γεωργίου μασούλη (οὕτω) καὶ τῆς συμβίβας αὐτοῦ μαρίας καὶ
τῶν γονέων καὶ τέκνων αὐτῶν.

αωιγ'ω δεκεμβρίου.

100.

Ἐπὶ τῆς ἐν Κορθίῳ, ἀντικρὺ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου μαρμαρί-
νης κρήνης ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἔμμετρος ἐπιγραφή :

Διψῶντες πάντες συνέρχεσθε εἰς ὕδωρ
Γείτονες, ξένοι, ἀντιλοῦντες ἀκινδύνως,
Ἄρχοντες, πτωχοί, πίνετε τοῦτο χάριν
Πηγὴ γὰρ αὕτη ἐκτίσθη ἐκ δαπάνης
Ξάνθης Σεραφεῖμ Γρόσου μητροπολίτου
Εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, γονέων καὶ οἰκείων
Ἀείμνηστον αὐτοῦ χρηστὴν σοφίαν.
Ἐν ἔτει χιλιοσιῶ ὀκτακοσιοσιῶ δεκάτῳ πέμπτῳ
περὶ τὰ μέσα μηνὸς Ἰανουαρίου.

Ἡ ἐπιγραφή εἶνε κατὰ τὸ βυζαντιακὸν ἰδιότυπον, ἀποτελεῖται δῆλον
ὅτι ἐκ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων συμπεπλεγμένων πρὸς ἄλληλα κατὰ τὸ παρὰ
Βυζαντινοὺς ἔθος. Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἀναγραφὴ χρονολογικὴ τῶν ἐν
Ἀνδρῶ ἀρχιερατευσάντων ἀπὸ Ζωΐλου (362) μέχρι Μητροφάνους (+1889)
καὶ εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ αὐτῶν. Ἐν Ἀθήναις 1927.

101.

Ἐν τῷ ἐνοριακῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (πόλεως
Ἀνδρου) ἀνάκειται ἀριστερὰ καὶ παρὰ τὸ ἱερὸν ἄδυτον εὐμέγεθες μαρμαρί-
νον εἰκονοστάσιον ἔχον δύο κιόνια μετὰ κιονοκράνων καὶ ἄλλας τινὰς μετρίας
τέχνης γλυφάς. Ἐπ' αὐτοῦ φέρεται ἡ ἐπιγραφή :

1820 — Ἀρτονήου Χατζῆ Πηρίκων

Παρίστανται δ' ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου τούτου εἰκονοστασίῳ τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα ἡ χρονολογία 1821.

102.

Ἐπὶ δὲ μεγάλης ἀργυρῆλάτου καὶ χρυσῷ πεποικιλμένης εἰκόνης τῆς Θεοτόκου, φερούσης ἐπωλένιον τὸν Ἰησοῦν, ἐγχάρακτος ἡ ἐπιγραφή:

Ἡ Τριωδιανὴ μήτηρ Θεοῦ ἡ γαλακτοτροφοῦσα.

Ὀλίγον δὲ κατωτέρω διὰ μικροτέρων γραμμάτων:

Πρέσβευε δέσποινα τῷ δούλῳ σου Ἀντωνίου Χ[ατζῆ] Πυρρίκου 1813: ὀκτωβρίου καὶ χριστιανῶν συνδρομητῶν . . . (λέξεις τινὲς δυσδιάγνωστοι).

Κάτωθεν τῆς εἰκόνης ταύτης ἀνάκειται προσηλωμένη μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, ἐπὶ τοῦ ἀργυρῆλάτου καὶ ἐπιχρύσου τῆς ὁποίας πλαισίου φέρονται τὰ ἐξῆς:

Μήτηρ θεοῦ ἡ γαλακτωτροφοῦσα]

Ἡ Κυρία Τριωδιανί.

Ἡ παροῦσα νῦν τῆς ἀνπαρθένου Μαρίας ἐχρυσώθη διὰ προστασίας τοῦ Ἀντωνίου Μηρηίου † 1821 νουνίου 20.

103.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μεσαρίας ναοῦ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος:

ὍΤΩ Ο' ΜΑ' ΘΑΥΜΑΨΡΓΩ (ΜΥΡΩΣΗΝΟΣ
 ΑΜΚΑΙΝΙΣΘΗΔΑΠΑΝΗ ΕΚΑΙ ΚΟΠΟΥ
 ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΑΝΔΡΩ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩ
 ΤΟ ΕΝΟΣ ΑΥΤΩ ΝΙΚΟΛΑΩ ΚΑΡΚΑΚΗ
 ΟΝ ΚΑΙ ΦΥΛΑΣ.. ΑΨΩΤΟΝ ΓΑΡ Η ΒΛΑΒΗΣ
 ΣΗΡΔΟΝ ΘΑΥΜΑΨΡΕ ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ Ψ ΒΙΩ
 ΣΥΝΕΠΙΣΤΑΝΤΟΣ Ε ΕΟΡΓΙΩ ΚΑΜΠΑΝΑΚΗ
 ΕΙΣ ΜΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΨΗΓΟΡΗΣΗΝ
 ΑΩΙΕ: ΣΠΒΩΚ: 1815

Οὗτος δ' ναὸς θαυματοουργὸν Σπυρίδωνος
 ἀνακαινίσθη δαπάνης τε καὶ κόπου
 Διονυσίου ἄνδρου Μητροπολίτου
 τὸ γένος αὐτοῦ Νικολάου Καρχάκη
 ὃν καὶ φύλαξ(αι) ἄτρωτον πάσης βλάβης
 Σπυρίδον θαυματοργὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου
 συνεπιστατοῦντος τε Γεοργίου Καμπανάκη
 εἰς μνημόσυνον αὐτῶν καὶ τῶν γονέων
 αἰωέ. Σεπτεμβρίου κ'. : 1815.

104.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς ἐν Μεσαρίᾳ τῆς ἁνδρου οἰκίας τοῦ κ. Δημητρίου
 Λορ. Καίρη, κεχαραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ἦδε ἡ ἐπιγραφή :

Εἴληφα θέμεθλον
 Λουρέντζου παρὰ Καίρη
 οὗ τεθνηκός παρ' υἱοῦ
 τουτουτ Μιχαὴλ δήπου
 πέρας κληρωσάμην νῦν γε
 ὀγδοάτῃ δὴ καὶ τεσσαρα-
 κοστῇ ξὺν ἑξακοσιοστῇ
 οὐλυμπιάδι. Ὡ ξεῖνε ἴθι
 οὖν εἰ ὦν τυγχάνεις φίλος.

1818

τῇ Νοεμβρίῳ 4.

105.

Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ λαυρεντίου ἱερομονάχου κόκκινου, ὃν δια-
 φυλάξαι ἄτρωτον πάσης βλάβης ὁ δεσπότης Χριστὸς διὰ παντὸς τοῦ
 βίου. 1820.

Εὔρηται ἐπὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγίου
 Νικολάου εἰς Κυπρίνια. Εἶνε δ' ἡ εἰκὼν ἔργον δεξιῶ τεχνίτου. Ὅμοια εἰκὼν
 σφύζεται καὶ εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Θεοτόκου τοῦ ἰδίου χωρίου¹.

106.

Ἐπὶ τῆς ἐν τῇ πόλει ἁνδρου μεγάλης μαρμαρίνης τουρκικῆς τεχνοτρο-
 πίας κρήνης ἦδε ἡ ἐπιγραφή :

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1818
 Κρήνη τετράμορφος νάματ' ἐκχέω

¹ Ἀντεγράφη ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου σχολάρχου κ. Ν. Π. Λουκίσα.

πόσιμα ἡδύτατα ψυχὰς εὐφραίνω.
 Σπένσατε πάντες καὶ ψυχρὸν πίετε ὕδωρ
 ἴδετε καὶ μάθετε τίς ἐστιν ὁ κτήτωρ
 ἀνὴρ τις Δημήτριος πίκλην Καμπάνης
 ἀνῆγειρέ με δι' ἰδίας δαπάνης
 οὐτινος γεννήτορα τοῦνομα Πέτρον
 μνημονεύσατε μετὰ θανόντων τέκνων
 ὅπερ δ' αὐτοῦ κτήτορος καὶ κηδεμόνος
 εὖξασθε μακροῦ αἰῶνος.

107.

Θεοσκέπαστη.

Ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐκκλησίας Εὐαγγελίου, ἀργυροῦ τετορευμένου, ἀνα-
 γινώσκονται ἐγγεγλυμμένα διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων :

Ἀφνερόθη εἰς τὴν ἱερὰν
 Ἐκκλησίαν τῆς Θεοσκέπαστης
 διὰ ἐξόδων Χατζῆ Μιχαήλ
 Κόκκινου [καὶ] Δημητρίου Χαδοῦ
 λει.

Ἦ Ὁπισθεν ἡ χρονολογία : 1820.

108.

Ἐν τῷ μαρμαροστρώτῳ προαυλῷ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοσκέπαστης
 εὕρηνται ἱκανοὶ τάφοι ἐπὶ ἐνὸς τῶν ὁποίων ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή :

οὗτος ὁ τάφος υπᾶρχοι
 Ἀντονίου Ταγιάση
 1820

109.

Ἐπὶ εἰκόνης δ' εὐμεγέθους τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ, φερούσης πλουσίαν
 ἀργυρᾶν ἐπένδυσιν :

+ Διὰ ἐπιμελείας καὶ συνδρομῆς τοῦ Ἰωάν-
 νου Νικολάου Γουλιαντρί καὶ βοηθείας τῶν
 Χριστιανῶν· χίρ· Ἀντωνίου Παρήσι· 1820

110.

Ἐν τῷ ἐν Ἀποικίαις ἐκκλησιᾷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου,
 ὅπερ ἤτό ποτε εὐκτήριος οἶκος τοῦ πύργου Μιχαήλ Καίρη (Μπαμπαούνα), ἐπὶ

κεντητῆς εἰκόνης τοῦ ὁμωνύμου Ἁγίου ἀναγινώσκονται ῥαφιδευταὶ ἐπιγραφαὶ αἱ ἑξῆς:

*Μνήσθητι ὁ Θεὸς τῶν δούλων
σου Μηχαῆλ, συμβίας τέκνων
γοναῖων καὶ ἀδελφῶν. Αὐκ' (=1820).*

*Μνήσθητι ὁ Θεὸς τῶν δούλων σου
Γάσπαρη, συμβίας τέκνων, γοναί
ων καὶ ἀδελφῶν ἐν ἔτη 1820*

111.

Ἐπὶ ἀργυροῦ ποτηρίου τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου:

*Ἀφιερωθὲν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου
κατὰ τὴν Μεσαρίαν τῆς Ἀνδρου παρὰ τοῦ Πανο
σιωτάτου κὺρ Ἀθραμίον Ἰω. Κοτάκη. 1821*

112.

*Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἡ Τράπεζα καὶ τὸ Δοξάτιον ἐπιτο
οπευόντων καὶ ἐπιστατούντων προηγουμένων
Κυρίου Ἀνθίμου Αἰνήτου, Κυρίου Γρηγορίου Κρασᾶ καὶ
Κυρίου Ἀγαπίου Ρούπου καὶ πρωτομαϊστῶρων
Γεωργίου Πανταζῆ, Ἀντωνίου . . . 1831 Σεπτ. 20.*

Ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐντετοιχισμένης ἐν τῇ μονῇ Ἀγίας, ἔξωθεν τοῦ ξενῶνος αὐτῆς.

113.

Ὅπισθεν εἰκόνης παριστάσεως τὸν Ἰησοῦν προσευχόμενον ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἔργον χρωστήρος οὐκ ἀδεξίου, σφίζεται ἡδε ἡ ἐπιγραφή:

*Τῇ Ὁσιωτάτῃ καὶ Σεβασμιωτάτῃ Σχημνομονάχῃ Κυρίᾳ Κυρίᾳ
Σάντα Βραγκοβάνκα Δῶρον Ταύτην τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα Προσφέρει ὁ
Ταπεινὸς καὶ Ἐλάχιστος Δοῦλος τῆς Λαμπρᾶς Αὐτῆς Βραγκοθανικῆς
Οἰκογενείας Μανουὴλ ὁ Σεργιάδης — 1844.*

Τὰ κεφαλαιώδη γράμματα ἐρυθρά. Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης διὰ κοινοῦ μέλανος καὶ διὰ γραφίδος μόλις διακρίνεται, ἔξαηλημιμένον ἐν τοῖς πλείστοις, σημεῖωμα τὸ ἑξῆς:

*Αὕτη ἡ ἁγία εἰκὼν ἐχαρίσθη σήμερον παρ' ἐμοῦ τῷ ἁγίῳ ἀρχι-
μανδρίτῃ Κυρίῳ Χρυσάνθῳ (Πενέτῃ)
. 1844*

Ἡ τελευταία ἐπιγραφή δι' ὁμοιοῦ χαρακτῆρος κοινῆς γραφῆς ἄνευ τινὸς ἁμαρτιάδος. Ἀνῆκε δέ ποτε ἡ εἰκὼν αὕτη εἰς Ἰωάννην Μαροῦν τὸν ἐξ Ἀποικίων, διαμείναντα ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐν Μολδοβλαχίᾳ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐκ Κορθίου ἀρχιμανδρίτου Χρυσάνθου τοῦ Πενέτη, ὅστις ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν διατελέσας ἑξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Βλαχίᾳ συνεκόμισε μέγαν πλοῦτον καὶ διεδραμάτισεν ἐν τοῖς ἀριστοκρατικοῖς κύκλοις τοῦ Βουκουρεστίου σημαντικὸν πρόσωπον, χωρὶς ἀτυχῶς οὐδὲν νὰ εἰσφέρει ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς τε κοινῆς καὶ ἰδιαίτης πατρίδος του¹.

Ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιφανοῦς οἰκογενείας τῶν Μπρανκοβάνων ἀναφέρομεν τὸν Κωνσταντῖνον Μπρανκοβάνον (Brancovenu), ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας, ὅστις ἐγεννήθη τῷ 1654, ἐστραγγαλίσθη δὲ μετὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ υἱῶν Κωνσταντίνου, Στεφάνου, Ματθαίου, καὶ Ῥάδου ἐν τῷ Ἑπταπυργίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

114.

Ἐν παρακειμένῳ πρὸς τὸν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἄνδρου δυτικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου οἰκῆματι ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

Refectio Eccl. S. Andreae totiusque vicariati partim fundis suis venditis ex licentia congr. sollertiaque Ioannis B. Perpignan provincarii facta 1848.

Ἦτοι κατὰ μετάφρασιν ἐπὶ λέξει:

Ἐπισκευὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ὁλοκλήρου τοῦ τοποτηρητείου διὰ μερικῆς πωλήσεως κτημάτων αὐτοῦ, ἀδεία τοῦ Ἱεροῦ Συλλόγου καὶ ἐπιμελεία Ἰωάννου Β[απτιστοῦ] Περπινιάν, Ἀντεπιτρόπου, γενομένη τῷ 1848.

115.

Ἐπὶ τοῦ τορευτοῦ καὶ ἐπικεχυρωμένου δρυφάκτου τῆς Θεοσκεπαστοῦ.

Τόδε τὸ κατὰ-
πέτασμα ἐχρυσώθη δι' ἐξό-
δων τοῦ Κ: Χρίστου Νικολαΐ-
δου
Ἐπιτροπεύοντος τοῦ Ἀντωνίου
Δαγιάση 1855.

¹ Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Νεόφυτος Καμπάνης, ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως (†1848). ἐν περιοδ. «Θεολογία» τ. Γ', 1925 καὶ ἐν ἰδιαίτερω τεύχει.

116.

Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ παλαιῷ νεκροταφείῳ Ἄνδρου τάφου τοῦ Περγράκη
Δ. Καμπάνη, ἡ ἐξῆς ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή:

*Πέτρον Καμπάνον ὅστις χθὼν καλύπτει
ὃς πατρὸς χρηστοῦ γεγὼς ἅλις βίον μετέσχε
καὶ ἑαυτὸν τῇ πατρίδι καὶ φίλοις
παρέσχευε δνήσιμον,
νόσῳ δὲ λυγρῇ ἁλὸς
ἀφῆκεν δμεύον καὶ τέκνοισι δάκρυα.*

117.

Ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς Καϊρείου Σχολῆς εἵρηται κεχαραγμένη ἐπὶ
μαρμάρου κεφαλαιώδεσι γράμμασιν ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

*Ἰδρυται μὲν ἡ Σχολὴ αἴτη ἐν ἔτει 1835
ἐπιμελεία τοῦ σοφοῦ Θεοφίλου Καίρου, γεν-
νηθέντος τῷ 1784, ἀποθανόντος τῷ 1853, πα-
ρακεχώρηται δὲ τῷ δήμῳ Ἀνδρῶν δυνάμει
τοῦ ΤΨΒ' νόμον τοῦ 1872, δημαρχοῦντος
Γεωργίου Πούμπουρα, λατροῦ, ὃς καὶ τὴν
πύλην τήνδε ἰδίαις ἐποιήσατο δαπάναις.*

118.

*Θεόφιλος Καίρης ὁ πολλὰς
ὀρφανῶν χάριν κῆπον
τόνδε ἐποιήσατο γυμνω-
θέντα δ' ὅμως σὺν πολλοῖς
μόχθοις καὶ δαπάναις
ἀγλαόκαρπον καὶ θυμῆρη
τοῖς προσιούσι κτήτωρ
Νικόλαος Α. Τσατσόμοιρος
σὺν θεῷ κατέστησε.*

1875.

Ἡ ἐπιγραφή, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου Μιχαὴλ Ἀθανασιάδου, σφύζεται ἐν τῷ κάτωθεν τῆς Καϊρείου Σχολῆς λεμονοκίπῳ, ἀνήκοντι τανῦν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Ἄνδρου.

119.

Παρθεναγωγεῖον Μεσαρίας.

ᾧ ὁδοῖται ἐν ἔτει μωσ΄ ἐκ
τῶν ἐσόδων τοῦ πρὸς τὰ σχολεῖα
Μεσαρίας κληροδοτήματος
τοῦ αὐιδίμου Ἱεραπόλεως
συγχωρίου ἡμῶν Νεοφύτου Μιχ. Καμπάνη
μεγάλου τῆς Ἄνδρου εὐεργέτου.

120.

Ἐν τῷ παλαιῷ νεκροταφείῳ Ἄνδρου ἡ ἐξῆς ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή :

Κωφὸς Θεσσαλίας λιπόντες εἰς Κυδωνίας
γονεῖς ἔμοι Ἀθανάσιος καὶ Σταματοῦλα σὺν
θείῳ Νικολᾷ μετανέστησαν. Ἐκεῖθεν δέ,
σφαγὴν καὶ δουλείαν φεύγοντες, εἰς Ἄνδρον
ξενίαν εὔραντο μετ' Ἀγγελῇ Τσατσομοῖρου
ἐμοῦ πενθεροῦ τὴν ἐκ Λαμύρων Εἰρήνην
Φόρτσου νυμφευθέντος. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάλοι δὴ προῶτως τετελευτηκότες
ἐνθάδε κεῖνται, μήτηρ δὲ Σταματοῦλα
ἀμφὶ τὰ 85 ἔτη γενομένη, τὰ πλεῖστα ἐν χη-
ρείᾳ καὶ ἀορασίᾳ, τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1877 τὸν βίον
μετήλλαξε. Τιμῆς δὲ χάριν τύμβον τόνδ'
ἐποίησάμην Μιχαὴλ Ἀθανασιάδης.

Ἡ ἐπιγραφή εἶνε κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ μαρμάρου διὰ κεφαλαιωδῶν γραμμάτων.

121.

Ἐν τῇ ἐν Γαυρεῖ μνητῇ τῆς Ἀγίας ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός :

Ἡ Μονὴ Ζωοδόχος Πηγὴ ἢ Ἀγία ἀνεκαινίσθη συνδρομῇ καὶ
δαπάνῃ Μακαρίου μοναχοῦ τοῦ κατὰ κόσμον Δελλαγραμμάτικα Δομέ-
νεγου καὶ τοῦ λογιωτάτου Στρατηγοπούλου μετονομασθέντος Στρατο-
νίκου μοναχοῦ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ 15' αἰῶνος. Ἀνεγράφη ἐπὶ
ῥηγουμένου Νικοδήμου Βολίκα 1879.

122.

Ἐνταῦθα ἀναπαύεται μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Αἰκατερίνης ὁ
Μιχαὴλ Δ. Καῖρης, γεννηθεὶς τῇ 3 μαΐου 1790, ὑπηρέτης τὴν

πατρίδα ὡς Κοιζάμπασης, ἐνεργὸν μέλος τῆς ἐθνεγεροσίας, Δικαστὴς τοῦ ἀνωτάτου ἀνεκκλήτου Δικαστηρίου, Μέλος τοῦ Πανελληνίου, Δήμαρχος, Βουλευτὴς καὶ Γερουσιαστής. Ἀποθανὼν τῇ 11 Σεπτεμβρίου 1880.

Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ ἐν Μεσαρίᾳ ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου.

123.

Ἐπὶ τοῦ βάθρου τῆς ἐν τῇ κεντρικῇ πλατεῖᾳ Ἀνδρου ἀναστηλωθείσης προτομῆς τοῦ Θεοφίλου Καΐρη, ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ὀψευς τοῦ βάθρου :

Χαῖρε τῆς εὐάνδρου Ἀνδρου αἰγλήεν τέκνον

Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας :

*Θεόφιλος Καΐρης ὁ τοῦ Γένους
διδάσκαλος, ὁ ὑπὲρ πατρίδος πολ-
λὰ μογήσας, ὁ τῶν ὁρφανῶν
πατὴρ καὶ προστάτης. Ἐγεν-
νήθη ἐν Ἀνδρῷ τῇ 9
Ὀκτωβρίου 1784,
ἀπέθανεν ἐν Σύ-
ρῳ τῇ 12 Ἰα-
νουαρίου
1853.*

124.

Ἐπὶ λαμπρᾷ προτομῆς τοῦ Θεοφίλου Καΐρη, ἔργου τοῦ Ἀνδρίου καλλιτέχνου Σ. Ν. Παρλιάρου :

*Μνημοσύνη σοφίης τ' ἀρετῆς ἂν Ἀχαΐδα ζώει
Θεοφίλου Καΐρου ἄφθιτος Ἀνδροιο ἔξ.*

Ἐν Ἀνδρῷ, Μαρτίου φθίνοντος 1927.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ